

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „ПРАКТИКУМ ПО ОСНОВИ НА ТРАНСФУЗИОЛОГИЈА”
ОД АВТОР ДОЦ. Д-Р РАДА М. ГРУБОВИЌ-РАСТВОРЦЕВА, ФАКУЛТЕТ
ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр. 2002-149/79 од 322. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 8.7.2024 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- проф. д-р **Воскресија Стефановска**, редовен професор во пензија, специјалист трансфузиолог;

- проф. д-р **Ивица Смоковски**, вонреден професор за наставно-научна област ендокринологија и болести на метаболизмот, Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис „ПРАКТИКУМ ПО ОСНОВИ НА ТРАНСФУЗИОЛОГИЈА” од доц. д-р **Рада М. Грубовиќ-Растворцева**, наменет за студентите од прв циклус стручни студии - Медицински лаборанти на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

Ракописот со наслов „Практикум по Основи на трансфузиологија” припаѓа во научната област 302 Клиничка медицина, 30225 Друго според меѓународната Фраскатијева класификација.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: „Практикумот по Основи на трансфузиологија“ е предвиден како наставно помагало по предметот Основи на трансфузиологија, задолжителен предмет на прв циклус стручни студии на студиската програма Медицински лаборанти, со 2+2 неделен фонд на часови, 4 кредита и се слуша во четврти семестар. Предложениот ракопис е во согласност со наставната програма и ја опфаќа наставната материја за којашто е наменет.

Податоци за обемот на ракописот: „Практикумот по Основи на трансфузиологија“ е елабориран на 81 страница, категоризиран во дванаесет поглавја, со 33 нумерирани фотографии и 9 табели за подобро и поедноставно прифаќање на наставните содржини. Приложениот ракопис во целост одговара според обемот на Наставната програма и ги задоволува критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Потребата од создавање на вакво учебно помагало – практикум е во релација со недостигот на соодветен наставнички материјал, конкретно за студентите од прв циклус стручни студии - Медицински лаборанти. Содржините се примарно дизајнирани за студентите - медицински лаборанти и се со обем што одговара со квантумот на содржини кои треба да ги совладаат студентите медицински лаборанти по практичните вежби од предметот Основи на трансфузиологија. Ова учебно помагало може да најде

примена и кај другите студиски програми, на кои се предвидени предмети од оваа научна областа.

Краток опис на содржината: Содржината на „Практикумот по Основи на трансфузиологија“ е распределена во 12 поглавја. Содржините кои се опфатени во овој практикум ги претставуваат актуелните практики во трансфузионата медицина, како: прибирање на крвта, промоција на крводарување, различни имунохематолошки лабораториски техники, преработка на крв и добивање на крвни компоненти и хемостатски лабораториски иследувања.

Во првото поглавје *Промотивни активности во процесот на крводарување* се опишани видовите на промотивни активности, пристапот кон различни целни групи и национална програма за развој и унапредување на крводарителството во РСМ.

Во второто поглавје *Прифаќање и преглед на крводарител* се опишани приемот и регистрација на дарител, информирање на дарителот, медицински прашалник и согласност за дарување, критериумите за селекција на крводарител, преглед на крводарител и медиколегални аспекти.

Во третото поглавје *Венепункција* се опишани просторните услови и персоналот потребен за изведување на крводарителска акција, подготовка за венепункција и самата венепункција, автологните дарувања и несаканите реакции кај крводарителите.

Во четвртото поглавје *Постапка со даруваната крв* се опишани видовите кеси и конзерванси кои се користат за прибирање на крвта, обележувањето на кесите и крвните примероци, принципите на транспортирање и чување на крвта, како и можните пропусти при процесот на земање крв.

Во петтото поглавје *Определување на ABO/RhD крвна група во епрувета* се опишани методите за определување на крвните групи од ABO и RhD системот во епрувета и интерпретација на резултатите. Во ова поглавје студентите ќе се запознаат со антитела и антигените од ABO и RhD крвнотрупниот систем, специфични ABO и RhD серуми за одредување на крвната група, директна хемаглутинација со визуализација на реакцијата антиген-антитело и друго.

Во шестото поглавје *Определување на крвните групи од ABO/RhD системот со микроаглутиначка метода во картичка* се опишани методите за определување на крвните групи од ABO/RhD системот со микроаглутиначка метода во картица, определување на ABO/RhD кај новороденче со микроаглутиначка метода во картица, определување на слаб D антиген (D^u) со микроаглутиначка метода во картица и интерпретација на резултатите.

Во седмото поглавје *Изведување на вкрстена проба (интерреакција) меѓу крвта на пациентот и дарителот* е опишано изведувањето на вкрстена проба (интерреакција) меѓу крвта на пациентот и дарителот со метода во епрувета, изведување на вкрстена проба (интерреакција) меѓу крвта на пациентот и дарителот со микроаглутиначка метода во картица и интерпретација на резултатите.

Во осмото поглавје *Определување на ирегуларни антиеритроцитни антитела со индиректна антиглобулинска техника (IAT)* е опишано определувањето на ирегуларни антиеритроцитни антитела со индиректна антиглобулинска техника (IAT) со метода во епрувета, определување на ирегуларни антиеритроцитни антитела со индиректна антиглобулинска техника (IAT) со микроаглутиначка метода во картица и интерпретација на резултатите.

Во деветтото поглавје *Определување на ирегуларни антиеритроцитни антители со директна антиглобулинска техника (DAT)* е опишано определувањето на ирегуларни антиеритроцитни антители со директна антиглобулинска техника (DAT) со метода во епрувета, определување на ирегуларни антиеритроцитни антители со директна антиглобулинска техника (DAT) со микроаглутинарачка метода во картица и интерпретација на резултатите.

Во десеттото поглавје *Определување на ирегуларни антиеритроцитни антители со ензимски тест* е опишано определувањето на ирегуларни антиеритроцитни антители со ензимски тест со метода во епрувета, определување на ирегуларни антиеритроцитни антители со ензимски тест со микроаглутинарачка метода во картица и интерпретација на резултатите.

Во единаесеттото поглавје *Крвни компоненти* е опишан принципот на добивање на крвни компоненти и видовите крвни компоненти - еритроцитен концентрат, тромбоцитен концентрат, свежо смрзната плазма, криопреципитат и плазма дериватите.

Во дванаесеттото поглавје *Лабораториско испитување на хемостаза* е опишано земањето на крвен примерок за коагулациски тестови и соодветната медицинска документација, основните (скрининг) тестови на хемостаза и следењето на орална атикоагулантна терапија.

Во делот Референци се презентирани литературните податоци кои авторката ги користела при создавањето на ракописот за практикумот. Прикажаната материја во практикумот е селектирана и опишана така што ќе овозможи студентите од стручната студиската програма Медицински лаборанти да се стекнат со неопходните знаења и вештини кои ќе им овозможат соодветно и стручно изведување на сите постапки и процедури.

ЗАКЛУЧОК

Предложениот ракопис за „ПРАКТИКУМ ПО ОСНОВИ НА ТРАНСФУЗИОЛОГИЈА“ на систематичен начин ги елаборира практичните наставни единици кои на студентите од прв циклус стручни студии - Медицински лаборанти ќе им овозможи лесно, концизно и едноставно совладување на практичните содржини по предметот Основи на трансфузиологија. Содржините кои се опфатени во него ќе дадат голем придонес во текот на едукацијата и ќе обезбедат студентите - медицински лаборанти да се здобијат со солидни познавања по предметот Основи на трансфузиологија и ќе им ја олесни практичната работа на вежбите по истиот предмет. Приложениот ракопис во целост ги задоволува критериумите за практикум, како и условите за издавање пропишани според Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип.

Согласно со нашиот презентирани Извештај, со задоволство му препорачуваме на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип да го прифати позитивно рецензирираниот ракопис со наслов „ПРАКТИКУМ ПО ОСНОВИ НА ТРАНСФУЗИОЛОГИЈА“ од доц. д-р Рада М. Грубовиќ Растворцева, како учебно помагало – практикум.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Проф. д-р Воскресија Стефановска, редовен професор, с.р.

Проф. д-р Ивица Смоковски, вонреден професор, с.р.